

# FILMTÖRTÉNET ELŐADÁSOK (1.)

## Témák (és egyben szempontok a vizsgaköteles olvasmányokban való tájékozódáshoz):

1. A mozi előtörténete és megszületésének körülményei. A filmtechnika kialakulásának fokozatai. A mozgóképgyártás kezdetei: az ősmozi jellemzői.
2. A mozgófényképtől a játékfilmig. A filmelbeszélés első formái. Lumière és Méliès: a korai filmkészítés két típusa.
3. „Életet lehellni az árnyképekbe” (Noël Burch): a némafilm poétikája a „primitív kifejezés mód”-tól az „intézményes reprezentációformák”-ig. A filmelbeszélés kialakulása.
4. A mozi iparosodásának kezdetei Európában és Amerikában. A Nickelodeon-éra. A korai hollywoodi film nagy egyéniségei és műfajai (Edwin S. Porter).
5. A némafilm fénykora: európai filmkörkép (a francia Film D’Art, az angol filmgyártás kezdetei, az olasz némafilm, a svéd és a dán költői stílus).
6. David W. Griffith életműve és stilisztikai újításai.
7. A filmművészeti avantgárd formái és kapcsolatai a társművészetekkel. Az absztrakt film, a francia szürrealizmus (Fernand Léger, René Clair, Luis Buñuel, Jean Cocteau stb.), a futurista film.
8. A „démoni filmvászon”: a német expresszionizmus filmművészete. A filmek társadalmi-politikai és művészettörténeti kontextusa.
9. Az expresszionista történetmondás és képi stílus jellemzői, változatai.
10. Robert Wiene, Fritz Lang és Friedrich Murnau filmjei.
11. Mozgófényképek a cári Oroszországban. Az irodalom, a színház és a film kapcsolata, az első animációs filmek.
12. A montázs fajták kidolgozása. (Vszevolod Pudovkin, Lev Kuleshov, Dziga Vertov, Eisenstein)
13. Szergej M. Eisenstein életműve.
14. Eisenstein filmposzainak poétikai jellegzetességei (A *Rettegett Iván*).

## Vizsgaköteles szakirodalom:

### Kézikönyvek:

- Kristin Thompson–David Bordwell: *A film története*. Palatinus, 2007. 60-74., 126-143., 144-166., 191-206.
- Geoffrey Novell-Smith (szerk.): *Oxford Filmenciklopédia*. Bp., Glória kiadó, 1998. 6-53, 98-109, 128-135, 155-178, 196-208.
- Tudor Caranfil: *Vârstele peliculei. O istorie a filmului în capodopere*. Polirom, 2009. (A köv. fejezetek: Intoleranța • Viața de câine • Comoara lui Arne • Muguri zdrobiți • Neobișnuitele aventuri ale lui Mister West.)
- Georges Sadoul: *A filmművészet története*. Budapest, 1959. 1–275.

### Tanulmányok:

- Noël Burch: *Life to those Shadows*. London, British Film Institute, 1990. 186–201.
- Tom Gunning: Az attrakció mozija. A korai film és az avantgárd. In: Kovács András Bálint (szerk.): *A kortárs filmelmélet útjai*. In: Kovács András Bálint (szerk.): *A kortárs filmelmélet útjai*. Budapest, Palatinus, 2004. 292–304.

- Tom Gunning: Nonkontinuitás, kontinuitás, diszkontinuitás: a korai filmek műfajainak elmélete. In: Kovács András Bálint (szerk.): *A kortárs filmelmélet útjai*. Budapest, Palatinus, 2004. 304–320.
- André Bazin: Charlie Chaplin. In: *Mi a film? Esszék, tanulmányok*. Budapest, Osiris, 1995. 155–227.
- Kolozsvár, moziváros összeállítás. *Filmtett*. 2002. szept. 6–24.
- Sz. M. Eisenstein (összeállítás). *Metropolis*. 1998. 3. 6–11, 64–76.
- Geréb Anna: ElmonZENTázsSTEIN. *Filmkultúra*. 1995. 4. 9–5., 5. 12–7.
- Geréb Anna: Orosz montázsiskolák 1-2. *Filmtett*. 2001. jún. 23–29. és júl.–aug. 23–27.
- Lev Kulesov: A montázs mint a filmművészet alapja. In: *Képkorszak*. Szöveggyűjtemény. Korona Kiadó, 1998. 71–77.
- Margitházi Beja: Óriások a közelben. A korai film közelnézetei. In: uő: *Az arc mozija. Közelkép és filmstílus*. Koinónia, 2008. 11–63.
- Margitházi Beja: *Kulesov örök! (?)* – fénymásolat a könyvtárban található némafilmtörténet mappában
- Kovács András Bálint: *Metropolis, Párizs*. Budapest, Képzőművészeti Kiadó, 1992. 21–113.
- Lotte H. Eisner: *A démoni filmvásznon*. Budapest, Magyar Filmintézet, 1994.
- A. L. Rees: A film és az avantgárd. In: Geoffrey Nowell-Smith (szerk.): *Oxford filmenciklopédia*. Glória Kiadó, 1998. 98–109.
- Kiss Miklós: Európai filmes avantgárd. *Filmtett*. 2001. ápr. 24–28.
- Luis Buñuel: *Utolsó leheletem*. Bp., L'Harmattan, 2006. 88–109.
- A futurizmus és a film (összeállítás). *Metropolis*. 1997–98.1. 6–64.
- A szürrealizmus és a film (összeállítás). *Filmkultúra*. 1971. 5. 62–85.
- Theodor Dreyer. *Filmkultúra*. 1977. 2. 58–74.

### **TOVÁBBI AJÁNLOTT SZAKIRODALOM A NÉMAFILMES KORSZAKHOZ:**

- Sklar, Robert: *A World History of Film*. Abrams, 2001.
- David Bordwell: *On the History of Film Style*. Harvard University Press, Cambridge–London, 1997.
- Thomas Elsaesser, Adam Barker (eds.): *Early Cinema: Space – Frame – Narrative*. London, BFI, 1990.
- Balázs Béla: *A film*. Budapest, 1961.
- Báron György: Az úttörők. *Filmtett*. 2001. jan. 22–26.
- Lumière-összeállítás. *Filmvilág*. 1985. 8. 20–27.
- Jordáky Lajos: *Az erdélyi némafilmgyártás története (1903–1930)*. Bukarest, Kriterion, 1980.
- Janovics Jenő-összeállítás. *Filmspirál*. 2002. 2. 30.
- Vajdovich Györgyi: Az elbeszélés kialakulása. *Filmtett*. 2001. febr.–márc. 28–32.
- Vajdovich Györgyi: A nagyipari filmgyártás kialakulása. *Filmtett*. 2001. szept. 28–31.
- Kömlődi Ferenc: *Az amerikai némafilm története*. Budapest, Tankönyvkiadó, 1999.
- David Wark Griffith. *Filmkultúra*. 1975. 3. 54–78.
- Szilágyi Erzsébet: A burleszk. *Filmtett*. 2001. május 23–26.
- David Wark Griffith. *Filmkultúra*. 1975. 3. 54–78.
- Griffith-összeállítás. *Filmvilág*. 1985. 6. 2–12.
- Az expresszionizmus és a film (összeállítás). *Filmkultúra*. 1986. 5. 26–42.
- Lotte H. Eisner: *A démoni és a formális szimbolika*. In: Török László (szerk.): *Látvány és valóság*. Bukarest, Kriterion, 1974. 5–41.
- Jean Mitry: Az expresszionizmus, 1974. 1. 54–76.
- Kenedi János (szerk.): *Írók a moziban*. Budapest, Magvető, 1971. 7–177.
- Fritz Lang. *Filmkultúra*. 1976. 6. 35–7.
- Gelencsér Gábor szerk.: *Képkorszak*. Szöveggyűjtemény. Budapest, Korona Kiadó, 1998. 13–110.
- Kristin Thompson: *Eisenstein's Ivan the Terrible. A Neoformalist Analysis*, Princeton University Press, Princeton, 1981.
- Jay Leyda: *Régi és új. Az orosz és szovjet film története*. Budapest, Gondolat, 1967.
- Mimi White: Két francia dadaista film: *Felvonásköz és Emak Bakia*. *Metropolis*. 2000. 3. 34–42.